

Βρυξέλλες, 19.3.2020
C(2020) 1863 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19

1. Η ΕΞΑΡΣΗ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ COVID-19, ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

1.1. Η έξαρση της νόσου COVID-19 και οι επιπτώσεις της στην οικονομία

1. Η έξαρση της νόσου COVID-19 είναι μια σοβαρή κατάσταση έκτακτης ανάγκης στον τομέα της δημόσιας υγείας που πλήττει τους πολίτες και τις κοινωνίες μας, καθώς υπάρχουν κρούσματα σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης. Προκαλεί επίσης σημαντικό κλυδωνισμό στην παγκόσμια και την ενωσιακή οικονομία και η συντονισμένη οικονομική αντίδραση των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ έχει κρίσιμη σημασία για τον μετριασμό αυτών των αρνητικών επιπτώσεων στην οικονομία της ΕΕ.
2. Ο κλυδωνισμός αυτός πλήττει την οικονομία μέσω διαφόρων διαύλων. Υπάρχει ο κλυδωνισμός της προσφοράς που προκύπτει από τη διαταραχή των αλυσίδων εφοδιασμού, ο κλυδωνισμός της ζήτησης που προκαλείται από τη μείωση της καταναλωτικής ζήτησης, οι αρνητικές επιπτώσεις της αβεβαιότητας στα επενδυτικά σχέδια και ο αντίκτυπος των περιορισμών ρευστότητας για τις επιχειρήσεις.
3. Τα διάφορα μέτρα ανάσχεσης που έχουν θεσπίσει τα κράτη μέλη, όπως τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης, οι περιορισμοί των μετακινήσεων, οι καραντίνες και οι αποκλεισμοί έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν ότι ο κλυδωνισμός θα είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομος και περιορισμένος. Τα εν λόγω μέτρα έχουν άμεσο αντίκτυπο τόσο στη ζήτηση όσο και στην προσφορά και πλήττουν τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους, ιδίως στους κλάδους της υγείας, του τουρισμού, του πολιτισμού, του λιανικού εμπορίου και των μεταφορών. Πέραν των άμεσων επιπτώσεων στην κινητικότητα και το εμπόριο, η έξαρση της νόσου COVID-19 επηρεάζει όλο και περισσότερο τις επιχειρήσεις όλων των κλάδων και όλων των ειδών, τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), καθώς και τις μεγάλες επιχειρήσεις. Ο αντίκτυπος γίνεται επίσης αισθητός στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές, ιδίως όσον αφορά τη ρευστότητα. Οι επιπτώσεις αυτές δεν θα περιοριστούν σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος και θα έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία της Ένωσης στο σύνολό της.
4. Στο πλαίσιο των εξαιρετικών περιστάσεων που δημιουργήθηκαν από την έξαρση της νόσου COVID-19, οι επιχειρήσεις κάθε είδους ενδέχεται να αντιμετωπίσουν σοβαρή έλλειψη ρευστότητας. Τόσο οι φερέγγυες όσο και οι λιγότερο φερέγγυες επιχειρήσεις ενδέχεται να αντιμετωπίσουν αιφνίδια έλλειψη ή ακόμη και ανυπαρξία ρευστότητας. Οι ΜΜΕ διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο. Ως εκ τούτου, το γεγονός αυτό μπορεί να επηρεάσει σοβαρά την οικονομική κατάσταση πολλών υγιών επιχειρήσεων και των εργαζομένων τους βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, ενώ θα έχει και πιο μακροχρόνιες επιπτώσεις θέτοντας σε κίνδυνο την επιβίωσή τους.
5. Οι τράπεζες και άλλοι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της έξαρσης της νόσου COVID-19, διατηρώντας τη ροή πιστώσεων στην οικονομία. Εάν η ροή των πιστώσεων περιοριστεί σε σημαντικό βαθμό, η οικονομική δραστηριότητα θα επιβραδυνθεί απότομα, καθώς οι επιχειρήσεις θα δυσκολεύονται να πληρώσουν τους προμηθευτές και τους υπαλλήλους τους. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σκόπιμο τα κράτη μέλη να μπορούν να λαμβάνουν μέτρα για την παροχή κινήτρων σε πιστωτικά ιδρύματα και άλλους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ώστε να εξακολουθήσουν να διαδραματίζουν τον ρόλο τους όσον αφορά τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας στην ΕΕ.

6. Οι ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη στις επιχειρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ βάσει της παρούσας ανακοίνωσης, και οι οποίες διοχετεύονται μέσω τραπεζών ως ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, ωφελούν άμεσα τις επιχειρήσεις αυτές. Οι εν λόγω ενισχύσεις δεν έχουν ως στόχο τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της βιωσιμότητας, της ρευστότητας ή της φερεγγυότητας των τραπεζών. Παρομοίως, οι ενισχύσεις που χορηγούν τα κράτη μέλη σε τράπεζες δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ για την αντιστάθμιση της άμεσης ζημίας που υφίστανται ως αποτέλεσμα της έξαρσης της νόσου COVID-19¹ δεν έχουν ως στόχο τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της βιωσιμότητας, της ρευστότητας ή της φερεγγυότητας ενός ιδρύματος ή μιας οντότητας. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω ενισχύσεις δεν θα χαρακτηριστούν ως έκτακτη δημόσια χρηματοπιστωτική στήριξη δυνάμει της οδηγίας 2014/59/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (οδηγία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των τραπεζών)² ούτε δυνάμει του κανονισμού 806/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (κανονισμός ΕΜΕ)³ και επίσης δεν θα αξιολογηθούν βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις⁴ που ισχύουν για τον τραπεζικό τομέα⁵.
7. Εάν, λόγω της έξαρσης της νόσου COVID-19, οι τράπεζες χρειαστούν άμεση στήριξη με τη μορφή μέτρου ενίσχυσης της ρευστότητας ή απομειωμένων περιουσιακών στοιχείων, θα πρέπει να αξιολογηθεί κατά πόσον το μέτρο πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 32 παράγραφος 4 στοιχείο δ) σημεία i), ii) ή iii) της οδηγίας για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των τραπεζών. Σε περίπτωση που πληρούνται οι εν λόγω προϋποθέσεις, η τράπεζα που λαμβάνει την άμεση αυτή στήριξη δεν θα θεωρείται ότι τελεί υπό πτώχευση ή ότι ενδέχεται να πτωχεύσει. Στον βαθμό που τα μέτρα αυτά αντιμετωπίζουν προβλήματα συνδεδεμένα με την έξαρση της νόσου COVID-19, θα θεωρηθεί ότι

¹ Οι ενισχύσεις αυτές πρέπει να κοινοποιούνται από τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα τις αξιολογεί βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ.

² ΕΕ L 173 της 12.6.2014, σ. 190-348.

³ ΕΕ L 225 της 30.7.2014, άρθρο 3 παράγραφος 1 σημείο 29 του κανονισμού ΕΜΕ.

⁴ Ανακοίνωση σχετικά με την ανακεφαλαιοποίηση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών στο πλαίσιο της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης: περιορισμός των ενισχύσεων στο ελάχιστο απαραίτητο και διασφαλίσεις έναντι αδικαιολόγητων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού («ανακοίνωση περί ανακεφαλαιοποίησης») (ΕΕ C 10 της 15.1.2009, σ. 2), ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αντιμετώπιση των απομειωμένων περιουσιακών στοιχείων στον κοινοτικό τραπεζικό τομέα («ανακοίνωση περί απομειωμένων περιουσιακών στοιχείων») (ΕΕ C 72 της 26.3.2009, σ. 1), ανακοίνωση περί της αποκατάστασης της βιωσιμότητας και αξιολόγησης των μέτρων αναδιάρθρωσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα στο πλαίσιο της παρούσας κρίσης βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων («ανακοίνωση περί αναδιάρθρωσης») (ΕΕ C 195 της 19.8.2009, σ. 9), ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή, από την 1η Ιανουαρίου 2011, των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα στήριξης των τραπεζών στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής κρίσης («ανακοίνωση του 2010 περί παράτασης») (ΕΕ C 329 της 7.12.2010, σ. 7), ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή, μετά την 1η Ιανουαρίου 2012, των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα στήριξης των τραπεζών εντός του πλαισίου της χρηματοπιστωτικής κρίσης («ανακοίνωση του 2011 περί παράτασης») (ΕΕ C 356 της 6.12.2011, σ. 7), ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή, μετά την 1η Αυγούστου 2013, των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα στήριξης των τραπεζών στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής κρίσης («τραπεζική ανακοίνωση του 2013») (ΕΕ C 216 της 30.7.2013, σ. 1).

⁵ Κάθε μέτρο στήριξης των πιστωτικών ιδρυμάτων ή άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων το οποίο συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ και δεν εμπίπτει στην παρούσα ανακοίνωση ούτε καλύπτεται από το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ πρέπει να κοινοποιείται στην Επιτροπή και θα αξιολογείται βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις που ισχύουν για τον τραπεζικό τομέα.

εμπίπτουν στο σημείο 45 της τραπεζικής ανακοίνωσης του 2013⁶, το οποίο προβλέπει εξαίρεση από την απαίτηση καταμερισμού των επιβαρύνσεων μεταξύ των μετόχων και των πιστωτών τίτλων μειωμένης εξασφάλισης.

8. Οι επιχειρήσεις ενδέχεται όχι μόνο να αντιμετωπίσουν ανεπαρκή ρευστότητα, αλλά και να υποστούν σημαντική ζημία λόγω της έξαρσης της νόσου COVID-19. Ο εξαιρετικός χαρακτήρας της έξαρσης της νόσου COVID-19 σημαίνει ότι οι εν λόγω ζημίες δεν θα μπορούσαν να είχαν προβλεφθεί, είναι σημαντικής κλίμακας και, ως εκ τούτου, δημιουργούν για τις επιχειρήσεις συνθήκες που διαφέρουν σημαντικά από τις συνθήκες της αγοράς στις οποίες λειτουργούν κανονικά. Ακόμη και υγιείς επιχειρήσεις, οι οποίες είναι καλά προετοιμασμένες για τους εγγενείς κινδύνους της συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας, μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολίες σε αυτές τις εξαιρετικές περιστάσεις σε βαθμό που να υπονομευθεί η βιωσιμότητά τους.
9. Η έξαρση της νόσου COVID-19 ενέχει τον κίνδυνο σοβαρής επιβράδυνσης που επηρεάζει ολόκληρη την οικονομία της ΕΕ, πλήττοντας τις επιχειρήσεις, τις θέσεις εργασίας και τα νοικοκυριά. Απαιτείται καλά στοχευμένη δημόσια στήριξη προκειμένου να διασφαλιστεί ότι στις αγορές παραμένει διαθέσιμη επαρκής ρευστότητα για την αντιμετώπιση των ζημιών που προκαλούνται σε υγιείς επιχειρήσεις και για τη διατήρηση της συνέχειας της οικονομικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της έξαρσης της νόσου COVID-19 και ύστερα από αυτήν. Δεδομένου του περιορισμένου μεγέθους του προϋπολογισμού της ΕΕ, η κύρια απόκριση θα προέλθει από τους εθνικούς προϋπολογισμούς των κρατών μελών. Οι κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις επιτρέπουν στα κράτη μέλη να αναλάβουν ταχεία και αποτελεσματική δράση για τη στήριξη των πολιτών και των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ, που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες λόγω της έξαρσης της νόσου COVID-19.

1.2. Η ανάγκη στενού ευρωπαϊκού συντονισμού των εθνικών μέτρων ενίσχυσης

10. Η στοχευμένη και αναλογική εφαρμογή του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων από την ΕΕ χρησιμεύει για να διασφαλιστεί ότι τα εθνικά μέτρα στήριξης είναι αποτελεσματικά για την παροχή βοήθειας στις πληγείσες επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της έξαρσης της νόσου COVID-19, αλλά και επίσης τους επιτρέπουν να ανακάμψουν από την τρέχουσα κατάσταση, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας που ενέχει η επίτευξη τόσο της πράσινης όσο και της ψηφιακής μετάβασης σύμφωνα με του στόχους της ΕΕ. Παρομοίως, ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων από την ΕΕ διασφαλίζει ότι η εσωτερική αγορά της ΕΕ δεν είναι κατακερματισμένη και ότι οι ίσοι όροι ανταγωνισμού παραμένουν άθικτοι. Η ακεραιότητα της εσωτερικής αγοράς θα οδηγήσει επίσης σε ταχύτερη ανάκαμψη. Αποφεύγονται επίσης οι επιζήμιοι αγώνες δρόμου για επιδοτήσεις, όπου τα πιο εύπορα κράτη μέλη μπορούν να δαπανήσουν περισσότερα από τις γειτονικές χώρες εις βάρος της συνοχής εντός της Ένωσης.

1.3. Η ανάγκη για κατάλληλα μέτρα κρατικών ενισχύσεων

11. Στο πλαίσιο της συνολικής προσπάθειας των κρατών μελών για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της έξαρσης της νόσου COVID-19 στην οικονομία τους, η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει τις δυνατότητες που διαθέτουν τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ, για τη διασφάλιση της ρευστότητας και της πρόσβασης των

⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή, μετά την 1η Αυγούστου 2013, των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα στήριξης των τραπεζών στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής κρίσης (ΕΕ C 216 της 30.7.2013, σ. 1-15).

επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, ιδίως των ΜΜΕ που αντιμετωπίζουν ξαφνική έλλειψη κατά την περίοδο αυτή, ώστε να μπορέσουν να ανακάμψουν από την τρέχουσα κατάσταση.

12. Η Επιτροπή, στην ανακοίνωση της 13ης Μαρτίου 2020⁷ σχετικά με τη συντονισμένη οικονομική αντίδραση στην έξαρση της νόσου COVID-19, παρουσίασε τις διάφορες επιλογές που έχουν στη διάθεσή τους τα κράτη μέλη εκτός του πεδίου εφαρμογής του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων από την ΕΕ, τις οποίες μπορούν να θέσουν σε εφαρμογή χωρίς τη συμμετοχή της Επιτροπής. Οι εν λόγω επιλογές περιλαμβάνουν μέτρα που ισχύουν για όλες τις επιχειρήσεις όσον αφορά τις επιδοτήσεις μισθών, την αναστολή των πληρωμών των φόρων εταιρειών και των φόρων προστιθέμενης αξίας ή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, ή τη χρηματοδοτική στήριξη απευθείας στους καταναλωτές για υπηρεσίες που ακυρώνονται ή εισιτήρια που δεν επιστρέφονται από τους αντίστοιχους φορείς εκμετάλλευσης.
13. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να σχεδιάσουν τη λήψη μέτρων στήριξης σύμφωνα με τον γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία⁸ χωρίς τη συμμετοχή της Επιτροπής.
14. Επιπλέον, βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ, και όπως διευκρινίζεται περαιτέρω στις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για διάσωση και αναδιάρθρωση, τα κράτη μέλη μπορούν να κοινοποιούν στην Επιτροπή καθεστώτα ενισχύσεων για την κάλυψη πιεστικών αναγκών ρευστότητας και τη στήριξη επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες, οι οποίες, μεταξύ άλλων, οφείλονται στην έξαρση της νόσου COVID-19 ή επιδεινώνονται από αυτή⁹.
15. Επιπλέον, βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να αποζημιώνουν επιχειρήσεις σε τομείς που έχουν πληγεί ιδιαίτερα από την έξαρση της νόσου (π.χ. μεταφορές, τουρισμός, πολιτισμός, ξενοδοχειακός τομέας και λιανικό εμπόριο) και/ή διοργανωτές εκδηλώσεων που έχουν ακυρωθεί για ζημιές που υπέστησαν λόγω της έξαρσης της νόσου και οι οποίες προκλήθηκαν άμεσα από αυτήν. Τα κράτη μέλη μπορούν να κοινοποιούν τα εν λόγω μέτρα αποζημίωσης των ζημιών και η Επιτροπή θα τα αξιολογεί απευθείας βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ¹⁰. Η αρχή της «εφάπαξ ενίσχυσης»¹¹ που προβλέπεται στις κατευθυντήριες γραμμές διάσωσης και αναδιάρθρωσης δεν καλύπτει την ενίσχυση την οποία η Επιτροπή κηρύσσει συμβιβάσιμη με βάση το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι το τελευταίο είδος ενίσχυσης δεν είναι «ενίσχυση διάσωσης ή αναδιάρθρωσης ή προσωρινή στήριξη αναδιάρθρωσης» κατά την έννοια του σημείου 71 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης. Ως εκ τούτου,

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Ευρωομάδα σχετικά με τη συντονισμένη οικονομική αντίδραση στην έξαρση της νόσου COVID-19, COM(2020) 112 final της 13.3.2020.

⁸ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης, ΕΕ L 187 της 26.6.2014, σ. 1.

⁹ Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων, ΕΕ C 249 της 31.7.2014, σ. 1. Η Επιτροπή έχει εγκρίνει διάφορα καθεστώτα ενίσχυσης σε εννέα διαφορετικά κράτη μέλη.

¹⁰ Βλέπε, για παράδειγμα, την απόφαση της Επιτροπής για την υπόθεση SA. 56685, Δανία - Καθεστώς αποζημίωσης για την ακύρωση εκδηλώσεων που σχετίζεται με τη νόσο COVID-19, https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202011/285054_2139535_70_2.pdf

¹¹ Βλ. ενότητα 3.6.1 των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης.

τα κράτη μέλη μπορούν να καταβάλλουν αποζημιώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, για τις ζημιές που προκαλούνται άμεσα από την έξαρση της νόσου COVID-19 σε επιχειρήσεις που έχουν λάβει ενίσχυση βάσει των κατευθυντήριων γραμμών διάσωσης και αναδιάρθρωσης.

16. Η Επιτροπή, για να συμπληρώσει τις προαναφερθείσες δυνατότητες, παρουσιάζει στην παρούσα ανακοίνωση επιπρόσθετα προσωρινά μέτρα κρατικών ενισχύσεων τα οποία θεωρεί συμβατά σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ και τα οποία μπορούν να εγκριθούν πολύ γρήγορα κατόπιν κοινοποίησης από το οικείο κράτος μέλος. Επιπλέον, η κοινοποίηση εναλλακτικών προσεγγίσεων —τόσο καθεστώτων ενισχύσεων όσο και μεμονωμένων μέτρων— εξακολουθεί να είναι δυνατή. Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι ο καθορισμός ενός πλαισίου που θα επιτρέπει στα κράτη μέλη να αντιμετωπίζουν τις τρέχουσες δυσχέρειες των επιχειρήσεων, διατηρώντας παράλληλα την ακεραιότητα της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ και εξασφαλίζοντας ισότιμους όρους ανταγωνισμού.

2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 107 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 3 ΣΤΟΙΧΕΙΟ Β) ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

17. Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, η Επιτροπή μπορεί να κρίνει ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά ενισχύσεις «για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους». Στο πλαίσιο αυτό, τα Δικαστήρια της Ένωσης έχουν αποφανθεί ότι η διαταραχή πρέπει να επηρεάζει το σύνολο ή σημαντικό μέρος της οικονομίας του οικείου κράτους μέλους και όχι απλώς μία από τις περιφέρειες ή ένα από τμήματα της επικράτειάς του. Τούτο, εξάλλου, συνάδει με την ανάγκη στενής ερμηνείας οποιασδήποτε εξαιρετικής διάταξης, όπως το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ¹². Την ερμηνεία αυτή εφαρμόζει με συνέπεια η Επιτροπή κατά τη λήψη αποφάσεων¹³.
18. Λαμβανομένου υπόψη ότι η έξαρση της νόσου COVID-19 πλήττει όλα τα κράτη μέλη και ότι τα μέτρα ανάσχεσης που έλαβαν τα κράτη μέλη επηρεάζουν τις επιχειρήσεις, η Επιτροπή θεωρεί ότι η κρατική ενίσχυση είναι δικαιολογημένη και ότι μπορεί να κριθεί συμβιβασίμη με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, με σκοπό να αντιμετωπιστεί η έλλειψη ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις και να διασφαλιστεί ότι οι διαταραχές που προκαλούνται από την έξαρση της νόσου COVID-19 δεν υπονομεύουν τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ.
19. Στην παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή καθορίζει τις προϋποθέσεις συμβατότητας που θα εφαρμόσει κατ' αρχήν για τις ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ. Επομένως, τα κράτη

¹² Συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-132/96 και T-143/96 Freistaat Sachsen, Volkswagen AG και Volkswagen Sachsen GmbH κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:1999:326, σκέψη 167.

¹³ Απόφαση 98/490/EK της Επιτροπής στην υπόθεση C 47/96 Crédit Lyonnais (EE L 221 της 8.8.1998, σ. 28), σημείο 10.1· απόφαση 2005/345/EK της Επιτροπής στην υπόθεση C 28/02 Bankgesellschaft Berlin (EE L 116 της 4.5.2005, σ. 1), σημεία 153 και εξής· και απόφαση 2008/263/EK της Επιτροπής στην υπόθεση C-50/06 BAWAG (EE L 83 της 26.3.2008, σ. 7) σημείο 166. Βλ. απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση NN 70/07 Northern Rock (EE C 43 της 16.2.2008, σ. 1), απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση NN 25/08 Ενίσχυση διάσωσης προς την Risikoabschirmung WestLB (EE C 189 της 26.7.2008, σ. 3) και απόφαση της Επιτροπής της 4ης Ιουνίου 2008 στην υπόθεση κρατικής ενίσχυσης C 9/08 SachsenLB (EE L 104 της 24.4.2009, σ. 34), και απόφαση της Επιτροπής της 6ης Ιουνίου 2017 στην υπόθεση SA.32544 (2011/C) Αναδιάρθρωση της TRAINOSE A.E. (EE L 186 της 24.7.2018, σ. 25).

μέλη πρέπει να αποδεικνύουν ότι τα μέτρα κρατικής ενίσχυσης που κοινοποιούνται στην Επιτροπή σύμφωνα με την παρούσα ανακοίνωση είναι αναγκαία, κατάλληλα και αναλογικά για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας του οικείου κράτους μέλους, καθώς και ότι τηρούνται πλήρως όλες οι προϋποθέσεις της παρούσας ανακοίνωσης.

20. Οι ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του τμήματος 3.1 μπορούν να σωρευθούν με ενισχύσεις βάσει είτε του τμήματος 3.2 είτε του τμήματος 3.3, καθώς και με ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του τμήματος 3.5 της παρούσας ανακοίνωσης¹⁴.

3. ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ ΜΕΤΡΑ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

3.1. Ενισχύσεις με τη μορφή άμεσων επιχορηγήσεων, επιστρεπτέων προκαταβολών ή φορολογικών πλεονεκτημάτων

21. Πέραν των υφιστάμενων δυνατοτήτων βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ, προσωρινά περιορισμένα ποσά ενίσχυσης σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν αιφνίδια έλλειψη ή ακόμη και ανυπαρξία ρευστότητας μπορούν να αποτελέσουν κατάλληλη, αναγκαία και στοχευμένη λύση υπό τις παρούσες συνθήκες.
22. Η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι οι εν λόγω κρατικές ενισχύσεις συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται πλήρως όλοι οι ακόλουθοι όροι (οι ειδικές διατάξεις για τους πρωτογενείς τομείς της γεωργίας, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας προβλέπονται στο σημείο 23):
- α) η ενίσχυση δεν υπερβαίνει τα 800 000 EUR ανά επιχείρηση υπό μορφή άμεσων επιχορηγήσεων, επιστρεπτέων προκαταβολών, φορολογικών πλεονεκτημάτων ή πλεονεκτημάτων πληρωμών· όλα τα αριθμητικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται είναι ακαθάριστα, δηλαδή προ της αφαίρεσης φόρων ή άλλης επιβάρυνσης·
 - β) η ενίσχυση χορηγείται βάσει καθεστώτος με εκτιμώμενο προϋπολογισμό·
 - γ) η ενίσχυση μπορεί να χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές (κατά την έννοια του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία¹⁵) στις 31 Δεκεμβρίου 2019· μπορεί να χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν είναι προβληματικές και/ή επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές στις 31 Δεκεμβρίου 2019, αλλά οι οποίες αντιμετώπισαν προβλήματα ή κατέστησαν προβληματικές στη συνέχεια συνεπεία της έξαρσης της νόσου COVID-19·
 - δ) η ενίσχυση χορηγείται το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2020¹⁶·
 - ε) η ενίσχυση που χορηγείται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη μεταποίηση και την εμπορία γεωργικών προϊόντων¹⁷ συνοδεύεται από την

¹⁴ Τα προσωρινά μέτρα ενίσχυσης που προβλέπονται στην παρούσα ανακοίνωση μπορούν να σωρευθούν με τις ενισχύσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας, ΕΕ L 352 της 24.12.2013.

¹⁵ Όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 18 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ'εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης, ΕΕ L 187 της 26.6.2014, σ. 1.

¹⁶ Εάν η ενίσχυση χορηγείται με τη μορφή φορολογικών πλεονεκτημάτων, η εν λόγω προθεσμία δεν ισχύει και η ενίσχυση θεωρείται χορηγηθείσα με τη λήξη της προθεσμίας υποβολής της φορολογικής δήλωσης του 2020.

υποχρέωση μη μετακύλισής της εν μέρει ή εξ ολοκλήρου σε πρωτογενείς παραγωγούς και δεν καθορίζεται με βάση την τιμή ή την ποσότητα των προϊόντων που αγοράζονται από τους πρωτογενείς παραγωγούς ή που διατίθενται στην αγορά από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

23. Κατά παρέκκλιση από το σημείο 22, για τους τομείς της γεωργίας, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, ισχύουν οι ακόλουθοι ειδικοί όροι:
- α) η ενίσχυση δεν υπερβαίνει τα 120 000 EUR ανά επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας¹⁸ ή σε 100 000 EUR ανά επιχείρηση που δραστηριοποιείται στην πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων¹⁹. όλα τα αριθμητικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται είναι ακαθάριστα, δηλαδή προ της αφαίρεσης φόρων ή άλλης επιβάρυνσης·
 - β) οι ενισχύσεις στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων πρέπει να μην καθορίζονται με βάση την τιμή ή την ποσότητα των προϊόντων που διατίθενται στην αγορά·
 - γ) οι ενισχύσεις σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας δεν αφορούν καμία από τις κατηγορίες ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχεία α) έως ια) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 717/2014 της Επιτροπής²⁰.
 - δ) όταν μια επιχείρηση δραστηριοποιείται σε περισσότερους του ενός τομείς στους οποίους ισχύουν διαφορετικά μέγιστα ποσά σύμφωνα με το σημείο 22 στοιχείο α) και το σημείο 23 στοιχείο α), το οικείο κράτος μέλος διασφαλίζει, με κατάλληλα μέσα όπως ο λογιστικός διαχωρισμός, ότι για καθεμία από τις δραστηριότητες αυτές τηρείται το σχετικό ανώτατο όριο και συνολικά δεν σημειώνεται υπέρβαση του υψηλότερου δυνατού ποσού·
 - ε) εφαρμόζονται όλες οι άλλες προϋποθέσεις του σημείου 22²¹.

3.2. Ενισχύσεις υπό μορφή εγγυήσεων δανείων

24. Για να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε ρευστότητα για τις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν αιφνίδια έλλειψη, η παροχή δημόσιων εγγυήσεων για δάνεια για περιορισμένο χρονικό

¹⁷ Όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 6 και το άρθρο 2 σημείο 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 702/2014 της Επιτροπής, της 25ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων στους τομείς της γεωργίας και δασοκομίας και σε αγροτικές περιοχές συμβιβάσιμων με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ L 193 της 1.7.2014, σ. 1.

¹⁸ Προϊόντα που αναγράφονται στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1379/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013, για την κοινή οργάνωση των αγορών των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, την τροποποίηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1184/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 104/2000 του Συμβουλίου, ΕΕ L 354 της 28.12.2013, σ. 1.

¹⁹ Όλα τα προϊόντα που αναγράφονται στο παράρτημα Ι της ΣΛΕΕ, με εξαίρεση τα προϊόντα του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, βλ. προηγούμενη υποσημείωση 18.

²⁰ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 717/2014 της Επιτροπής, της 27ης Ιουνίου 2014, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, ΕΕ L 90 της 28.6.2014, σ. 45.

²¹ Η αναφορά στον ορισμό της «προβληματικής επιχείρησης» στο σημείο 22 στοιχείο γ) και στις υποσημειώσεις 15 και 30 νοείται ως αναφορά στους ορισμούς που περιέχονται αντιστοίχως στο άρθρο 2 σημείο 14 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 702/2014 και στο άρθρο 3 σημείο 5 του κανονισμού 1388/2014.

διάστημα και ποσό δανείου μπορεί να αποτελέσει κατάλληλη, αναγκαία και στοχευμένη λύση υπό τις παρούσες περιστάσεις.

25. Η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι αυτές οι κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή νέων δημόσιων εγγυήσεων δανείων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, εφόσον:

α) οι προμήθειες εγγύησης καθορίζονται στο ελάχιστο επίπεδο ως εξής:

Τύπος δικαιούχου	Περιθώριο πιστωτικού κινδύνου για δάνειο ληκτότητας 1 έτους	Περιθώριο πιστωτικού κινδύνου για δάνειο ληκτότητας 2-3 ετών	Περιθώριο πιστωτικού κινδύνου για δάνειο ληκτότητας 4-6 ετών
MME	25 μονάδες βάσης	50 μονάδες βάσης	100 μονάδες βάσης
Μεγάλες επιχειρήσεις	50 μονάδες βάσης	100 μονάδες βάσης	200 μονάδες βάσης

β) εναλλακτικά, τα κράτη μέλη μπορούν να κοινοποιούν καθεστώτα, λαμβάνοντας τον ανωτέρω πίνακα ως βάση, αλλά στα οποία η ληκτότητα, η τιμολόγηση και η κάλυψη της εγγύησης μπορούν να διαφοροποιηθούν (π.χ. χαμηλότερη κάλυψη της εγγύησης που αντισταθμίζει μεγαλύτερη ληκτότητα).

γ) η εγγύηση χορηγείται μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2020 το αργότερο.

δ) για τα δάνεια με ληκτότητα πέραν της 31ης Δεκεμβρίου 2020, το ποσό του αρχικού κεφαλαίου του δανείου δεν υπερβαίνει:

i. το διπλάσιο του ετήσιου μισθολογικού κόστους του δικαιούχου (συμπεριλαμβανομένων των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και του κόστους του προσωπικού που εργάζεται στους χώρους της επιχείρησης, αλλά επίσημα περιλαμβάνεται στις μισθοδοτικές καταστάσεις υπεργολάβων) για το 2019 ή για το πλέον πρόσφατο διαθέσιμο έτος. Στην περίπτωση επιχειρήσεων που συστάθηκαν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2019, το μέγιστο ύψος των δανείων δεν πρέπει να υπερβαίνει το κατ' εκτίμηση ετήσιο μισθολογικό κόστος για τα δύο πρώτα έτη λειτουργίας· ή

ii. το 25 % του συνολικού κύκλου εργασιών του δικαιούχου το 2019· ή

iii. με την κατάλληλη αιτιολόγηση και με βάση την αυτοπιστοποίηση των αναγκών ρευστότητας του δικαιούχου²², το ύψος του δανείου μπορεί να αυξάνεται για να καλύψει τις ανάγκες ρευστότητας από τη στιγμή της χορήγησης για τους επόμενους 18 μήνες για τις MME και για τους επόμενους 12 μήνες για τις μεγάλες επιχειρήσεις.

ε) για τα δάνεια με ληκτότητα έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020, το ποσό του αρχικού κεφαλαίου του δανείου μπορεί να είναι υψηλότερο από αυτό που προβλέπεται στο

²² Οι ανάγκες ρευστότητας μπορεί να περιλαμβάνουν τόσο το κεφάλαιο κίνησης όσο και το επενδυτικό κόστος.

σημείο 25 στοιχείο δ) με την κατάλληλη αιτιολόγηση και υπό την προϋπόθεση ότι εξακολουθεί να εξασφαλίζεται η αναλογικότητα της ενίσχυσης·

- στ) η διάρκεια της εγγύησης περιορίζεται σε έξι έτη κατ' ανώτατο όριο και η δημόσια εγγύηση δεν υπερβαίνει:
- i. το 90 % του αρχικού κεφαλαίου του δανείου, όταν τις ζημιές υφίστανται αναλογικά και υπό τους ίδιους όρους τόσο το πιστωτικό ίδρυμα όσο και το κράτος· ή
 - ii. το 35 % του αρχικού κεφαλαίου του δανείου, όταν οι ζημιές καταλογίζονται αρχικά στο κράτος και μόνο στη συνέχεια στα πιστωτικά ιδρύματα (ήτοι εγγύηση πρώτης ζημίας)· και
 - iii. και στις δύο ανωτέρω περιπτώσεις, όταν το ύψος του δανείου μειώνεται με την πάροδο του χρόνου, για παράδειγμα επειδή το δάνειο αρχίζει να επιστρέφεται, το εγγυημένο ποσό πρέπει να μειώνεται αναλογικά
- ζ) η εγγύηση μπορεί να σχετίζεται τόσο με δάνεια για επενδύσεις όσο και με δάνεια για κεφάλαια κίνησης·
- η) η εγγύηση μπορεί να χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές (κατά την έννοια του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία²³) στις 31 Δεκεμβρίου 2019· μπορεί να χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν είναι προβληματικές και/ή επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές στις 31 Δεκεμβρίου 2019, αλλά οι οποίες αντιμετώπισαν προβλήματα ή κατέστησαν προβληματικές στη συνέχεια συνεπεία της έξαρσης της νόσου COVID-19.

3.3. Ενισχύσεις με τη μορφή επιδοτούμενων επιτοκίων για δάνεια

26. Για να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε ρευστότητα των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν αιφνίδια έλλειψη, τα επιδοτούμενα επιτόκια για περιορισμένο χρονικό διάστημα και ποσό δανείου μπορούν να αποτελέσουν κατάλληλη, αναγκαία και στοχευμένη λύση υπό τις παρούσες συνθήκες. Για το ίδιο κεφάλαιο υποκείμενου δανείου, οι ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του τμήματος 3.2 και του τμήματος 3.3. δεν μπορούν να σωρευθούν.
27. Η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι οι κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή επιδοτήσεων δημόσιων δανείων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) τα δάνεια μπορούν να χορηγούνται με μειωμένα επιτόκια, τα οποία είναι τουλάχιστον ίσα με το εφαρμοστέο βασικό επιτόκιο (ετήσιο επιτόκιο IBOR ή ισοδύναμο, όπως δημοσιεύεται από την Επιτροπή²⁴ της 1ης Ιανουαρίου 2020, συν τα περιθώρια πιστωτικού κινδύνου που ορίζονται στον κατωτέρω πίνακα:

Τύπος δικαιούχου	Περιθώριο	Περιθώριο	Περιθώριο

²³ Όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 18 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης, ΕΕ L 187 της 26.6.2014, σ. 1.

²⁴ Τα βασικά επιτόκια υπολογίστηκαν σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ C 14 της 19.01.2008, σ. 6.) και δημοσιεύθηκαν στον δικτυακό τόπο της ΓΔ Ανταγωνισμού στην ακόλουθη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/reference_rates.html.

	πιστωτικού κινδύνου για δάνειο ληκτότητας 1 έτους	πιστωτικού κινδύνου για δάνειο ληκτότητας 2-3 ετών	πιστωτικού κινδύνου για δάνειο ληκτότητας 4-6 ετών
MME	25 μονάδες βάσης ²⁵	50 μονάδες βάσης ²⁶	100 μονάδες βάσης
Μεγάλες επιχειρήσεις	50 μονάδες βάσης	100 μονάδες βάσης	200 μονάδες βάσης

- β) εναλλακτικά, τα κράτη μέλη μπορούν να κοινοποιούν καθεστώτα, λαμβάνοντας τον ανωτέρω πίνακα ως βάση, αλλά στα οποία η ληκτότητα, η τιμολόγηση και η κάλυψη της εγγύησης μπορούν να διαφοροποιηθούν (π.χ. χαμηλότερη κάλυψη της εγγύησης που αντισταθμίζει μεγαλύτερη ληκτότητα).
- γ) οι δανειακές συμβάσεις υπογράφονται το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020 και περιορίζονται σε 6 έτη κατ' ανώτατο όριο.
- δ) για τα δάνεια με ληκτότητα πέραν της 31ης Δεκεμβρίου 2020, το ποσό του δανείου δεν υπερβαίνει:
- i. το διπλάσιο του ετήσιου μισθολογικού κόστους του δικαιούχου (συμπεριλαμβανομένων των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και του κόστους του προσωπικού που εργάζεται στους χώρους της εταιρείας, αλλά επίσημα περιλαμβάνεται στις μισθοδοτικές καταστάσεις υπεργολάβων) για το 2019 ή για το πλέον πρόσφατο διαθέσιμο έτος. Στην περίπτωση επιχειρήσεων που συστάθηκαν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2019, το μέγιστο ύψος των δανείων δεν πρέπει να υπερβαίνει το κατ' εκτίμηση ετήσιο μισθολογικό κόστος για τα δύο πρώτα έτη λειτουργίας· ή
 - ii. το 25 % του συνολικού κύκλου εργασιών του δικαιούχου το 2019· ή
 - iii. με την κατάλληλη αιτιολόγηση και με βάση την αυτοπιστοποίηση των αναγκών ρευστότητας του δικαιούχου²⁷, το ύψος του δανείου μπορεί να αυξάνεται για να καλύψει τις ανάγκες ρευστότητας από τη στιγμή της χορήγησης για τους επόμενους 18 μήνες για τις MME και για τους επόμενους 12 μήνες για τις μεγάλες επιχειρήσεις.
- ε) για τα δάνεια με ληκτότητα έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020, το ποσό του αρχικού κεφαλαίου του δανείου μπορεί να είναι υψηλότερο από αυτό που προβλέπεται στο σημείο 27 στοιχείο δ) με την κατάλληλη αιτιολόγηση και υπό την προϋπόθεση ότι εξασφαλιστεί να εξασφαλίζεται η αναλογικότητα της ενίσχυσης.
- στ) τα δάνεια μπορεί να σχετίζονται τόσο με επενδύσεις όσο και με ανάγκες κεφαλαίων κίνησης.

²⁵ Το ελάχιστο συνολικό επιτόκιο (βασικό επιτόκιο συν τα περιθώρια πιστωτικού κινδύνου) θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 10 μονάδες βάσης ετησίως.

²⁶ Το ελάχιστο συνολικό επιτόκιο (βασικό επιτόκιο συν τα περιθώρια πιστωτικού κινδύνου) θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 10 μονάδες βάσης ετησίως.

²⁷ Οι ανάγκες ρευστότητας μπορεί να περιλαμβάνουν τόσο το κεφάλαιο κίνησης όσο και το επενδυτικό κόστος.

- ζ) το δάνειο μπορεί να χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές (κατά την έννοια του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία²⁸) στις 31 Δεκεμβρίου 2019· μπορεί να χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν είναι προβληματικές και/ή επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές στις 31 Δεκεμβρίου 2019, αλλά οι οποίες αντιμετώπισαν προβλήματα ή κατέστησαν προβληματικές στη συνέχεια συνεπεία της έξαρσης της νόσου COVID-19·

3.4. Ενισχύσεις υπό τη μορφή εγγυήσεων και δανείων που διοχετεύονται μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων ή άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών

28. Οι ενισχύσεις υπό μορφή δημόσιων εγγυήσεων και μειωμένων επιτοκίων σύμφωνα με το τμήμα 3.2 και το τμήμα 3.3 της παρούσας ανακοίνωσης μπορούν να χορηγούνται στις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν αιφνίδια έλλειψη ρευστότητας άμεσα ή μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών ως χρηματοπιστωτικών διαμεσολαβητών. Στην τελευταία περίπτωση, πρέπει να πληρούνται οι όροι που καθορίζονται παρακάτω.
29. Αν και οι εν λόγω ενισχύσεις απευθύνονται άμεσα σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν αιφνίδια έλλειψη ρευστότητας και όχι σε πιστωτικά ιδρύματα ή σε άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, μπορούν να αποτελέσουν επίσης έμμεσο πλεονέκτημα για τα ιδρύματα και τους οργανισμούς αυτούς. Ωστόσο, οι εν λόγω έμμεσες ενισχύσεις δεν έχουν ως στόχο τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της βιωσιμότητας, της ρευστότητας ή της φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι εν λόγω ενισχύσεις δεν θα πρέπει να χαρακτηριστούν ως έκτακτη δημόσια χρηματοπιστωτική στήριξη σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 σημείο 28 της οδηγίας για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των τραπεζών και το άρθρο 3 παράγραφος 1 σημείο 29 του κανονισμού για τον ενιαίο μηχανισμό εξυγίανσης και δεν θα πρέπει να αξιολογούνται βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις που ισχύουν για τον τραπεζικό τομέα²⁹.
30. Σε κάθε περίπτωση, είναι σκόπιμο να θεσπιστούν ορισμένες διασφαλίσεις όσον αφορά την πιθανή έμμεση ενίσχυση υπέρ πιστωτικών ιδρυμάτων ή άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών για να περιοριστούν οι αδικαιολόγητες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.
31. Τα πιστωτικά ιδρύματα ή οι άλλοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί θα πρέπει, στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, να μετακυλίνουν τα πλεονεκτήματα της δημόσιας εγγύησης ή των επιδοτούμενων επιτοκίων για δάνεια στους τελικούς δικαιούχους. Ο ενδιάμεσος χρηματοπιστωτικός οργανισμός πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι χρησιμοποιεί μηχανισμό που διασφαλίζει ότι τα πλεονεκτήματα μετακυλίνονται όσο το δυνατόν περισσότερο στους τελικούς δικαιούχους, υπό μορφή σημαντικότερων όγκων χρηματοδότησης, χαρτοφυλακίων υψηλότερου κινδύνου, χαμηλότερων απαιτήσεων για εξασφαλίσεις, χαμηλότερων προμηθειών εγγύησης ή χαμηλότερων επιτοκίων. Όταν υπάρχει έννομη υποχρέωση παράτασης της ληκτότητας των υφιστάμενων δανείων για τις ΜΜΕ, δεν χρεώνεται τέλος εγγύησης.

3.5. Βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων

²⁸ Όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 18 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης, ΕΕ L 187 της 26.6.2014, σ. 1.

²⁹ Βλέπε σημείο 6 του παρόντος προσωρινού πλαισίου.

32. Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων³⁰ ορίζει ότι οι εμπορεύσιμοι κίνδυνοι δεν μπορούν να καλυφθούν από ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων με τη στήριξη των κρατών μελών³¹. Συνεπεία της τρέχουσας έξαρσης, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να μην διατίθεται, προσωρινά, σε ορισμένες χώρες, κάλυψη για εμπορεύσιμους κινδύνους³².
33. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν να αποδείξουν την έλλειψη αγοράς με την προσκόμιση επαρκών στοιχείων που να αποδεικνύουν ότι στην αγορά ιδιωτικής ασφάλισης δεν προσφέρεται κάλυψη για τον κίνδυνο αυτό. Η προσφυγή στην απαλλαγή όσον αφορά τους μη εμπορεύσιμους κινδύνους που προβλέπεται στην παράγραφο 18 στοιχείο δ) της ανακοίνωσης σχετικά με τη βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων θα θεωρείται σε κάθε περίπτωση δικαιολογημένη εάν:
- α) ένας μεγάλος έγκυρος ιδιωτικός διεθνής ασφαλιστής εξαγωγικών πιστώσεων και ένας εθνικός ασφαλιστής πιστώσεων προσκομίσουν αποδεικτικά στοιχεία για την ανυπαρξία παρόμοιας κάλυψης· ή
 - β) τουλάχιστον τέσσερις καθιερωμένοι εξαγωγείς στο κράτος μέλος προσκομίσουν στοιχεία που να αποδεικνύουν την άρνηση των ασφαλιστών να καλύψουν ορισμένες πράξεις.

4. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

34. Τα κράτη μέλη πρέπει να δημοσιεύουν τις σχετικές πληροφορίες³³ για κάθε μεμονωμένη ενίσχυση που χορηγείται βάσει της παρούσας ανακοίνωσης στον εμπεριστατωμένο δικτυακό τόπο για τις κρατικές ενισχύσεις, εντός 12 μηνών από τη στιγμή της χορήγησης.
35. Τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις στην Επιτροπή³⁴.
36. Έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020, τα κράτη μέλη πρέπει να διαβιβάσουν στην Επιτροπή κατάλογο των μέτρων που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο των καθεστώτων που εγκρίθηκαν βάσει της παρούσας ανακοίνωσης.
37. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι τηρούνται λεπτομερή αρχεία όσον αφορά τη χορήγηση ενισχύσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας ανακοίνωσης. Τα αρχεία αυτά, τα οποία πρέπει να περιλαμβάνουν όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία

³⁰ ΕΕ C 392 της 19.12.2012, σ. 1-7.

³¹ Οι εμπορεύσιμοι κίνδυνοι είναι εμπορικοί και πολιτικοί κίνδυνοι σχετικά με κρατικούς και μη κρατικούς οφειλέτες που είναι εγκατεστημένοι σε μία από τις χώρες που αναφέρονται στο παράρτημα της ανακοίνωσης σχετικά με τη βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων, με μέγιστη περίοδο κινδύνου μικρότερη των δύο ετών.

³² Στο τμήμα 4.2 της ανακοίνωσης σχετικά με τη βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων περιγράφονται οι εξαιρέσεις από τον ορισμό των εμπορεύσιμων κινδύνων για τους προσωρινά μη εμπορεύσιμους κινδύνους, ενώ στο τμήμα 4.3 καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την κάλυψη προσωρινά μη εμπορεύσιμων κινδύνων. Στο τμήμα 5 καθορίζονται οι διαδικαστικές απαιτήσεις, ιδίως οι περιπτώσεις στις οποίες απαιτείται κοινοποίηση και το απαιτούμενο επίπεδο αποδείξεων.

³³ Πρόκειται για τις πληροφορίες που απαιτούνται από το παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, από το παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 702/2014 της Επιτροπής και από το παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1388/2014 της Επιτροπής, της 16ης Δεκεμβρίου 2014.

³⁴ ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1-134.

για να πιστοποιηθεί η τήρηση των αναγκαίων προϋποθέσεων, πρέπει να τηρηθούν για 10 έτη και να διαβιβαστούν στην Επιτροπή, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα.

38. Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει πρόσθετες πληροφορίες για τις χορηγηθείσες ενισχύσεις και να ελέγξει αν τηρήθηκαν οι όροι που προβλέπονται στην απόφαση της Επιτροπής με την οποία εγκρίθηκε το μέτρο ενίσχυσης.

5. ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

39. Η Επιτροπή εφαρμόζει την παρούσα ανακοίνωση από τις 19 Μαρτίου 2020, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών επιπτώσεων της έξαρσης της νόσου COVID-19, οι οποίες επέβαλαν τη λήψη άμεσων μέτρων. Η παρούσα ανακοίνωση δικαιολογείται από τις παρούσες εξαιρετικές περιστάσεις και θα παύσει να εφαρμόζεται μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2020. Έπειτα από συνεννόηση με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή μπορεί να επανεξετάσει την παρούσα ανακοίνωση πριν από την εν λόγω ημερομηνία για σημαντικούς λόγους πολιτικής ανταγωνισμού ή οικονομικούς λόγους. Επίσης, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, η Επιτροπή δύναται να παράσχει περισσότερες διευκρινίσεις σχετικά με την προσέγγιση που ακολουθεί για ορισμένα θέματα.
40. Η Επιτροπή εφαρμόζει τις διατάξεις της παρούσας ανακοίνωσης σε όλα τα συναφή κοινοποιηθέντα μέτρα από τις 19 Μαρτίου 2020, ακόμη και αν τα μέτρα είχαν κοινοποιηθεί πριν από την ημερομηνία αυτή.
41. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής για τον καθορισμό των εφαρμοστέων κανόνων για την αξιολόγηση παράνομης κρατικής ενίσχυσης³⁵, η Επιτροπή, σε περίπτωση μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων, εφαρμόζει τα ακόλουθα:
- α) την παρούσα ανακοίνωση, εάν η ενίσχυση χορηγήθηκε μετά την 1η Φεβρουαρίου 2020·
 - β) τις κατευθυντήριες γραμμές που ίσχυαν όταν χορηγήθηκε η ενίσχυση, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις.
42. Η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, εξασφαλίζει την ταχεία έκδοση αποφάσεων μετά την πλήρη κοινοποίηση των μέτρων που εξετάζονται στην παρούσα ανακοίνωση. Τα κράτη μέλη πρέπει να ενημερώνουν την Επιτροπή για τις προθέσεις τους και να κοινοποιούν τα σχέδια θέσπισης των σχετικών μέτρων όσο το δυνατόν νωρίτερα και πληρέστερα. Η Επιτροπή θα καθοδηγεί και θα βοηθά τα κράτη μέλη κατά τη διαδικασία αυτή.

³⁵ EE C 119 της 22.5.2002, σ. 22.